

NOF avd. Ser-Trenøding

TRØNDERSK NATUR

NR. 1 – 1973 – 2. ÅRG.

TN

INNHold:

Rinnleiret — mot industriområde eller naturreservat?	
Av Jon Suul	s. 4
3 myrer med internasjonal verneverdi i Trøndelag	
Av Asbjørn Moen	s. 6
Insektliv om vinteren: Av Dagfinn Refseth	s. 11
Veiledning i etterbehandling av oljeskadete fugler	s. 15
Blir Innerdalen regulert: Av Jon Suul	s. 16
Vintrene 1971/72 og 1972/73 i Trøndelag:	
Av Jon Suul	s. 17
Fra postkassa	s. 18
Observasjoner	s. 23
Forening i Trøndelag	s. 27
Nye bøker: K. H. Brox	s. 30

Forside: Kråke

Foto: Jon Østeng Hov

MURGÅRDEN

THOMAS ANGELLS GT. 22
TELEFON 32830 - TRONDHEIM

BRILLESPEsIALISTER

Redaksjonen: Karl H. Brox
Jon Suul
Adresse: Postboks 2156
7001 Trondheim
Postgiro: 3 60 19 52
Abonnementskostnad 1973 kr. 10,00

Trykk: Rosenborg Offsettrykkeri.

Nr. 1 mars 1973 — opplag 1500

GODT NYTT ÅR!

Trondheim 28. februar 1973.

Dette er det første offisielle nummer av Trøndersk Natur —

Prøvenummeret som kom i november 1972, ble trykt i et opplag på 1200 eksemplarer og spredt rundt til forskjellige potensielt interesserte, til nå har det meldt seg nærmere 250 abonnenter. Det var nok en tabbe at det ikke var vedlagt et innbetalingskort med adresse og postgironummer påskrevet til det første nummeret, men dette har vi nå rettet på og sender igjen ut TN med håp om at mange vil abonnere på bladet.

Vi har regnet ut at vi behøver ca. 500–600 abonnenter for at regnskapet skal balansere — så vi er takknemlig om enkelte vil drive litt PR for TN. Dersom noen kan tenke seg å spre opplysning om TN, kan vedkommende henvende seg til oss og vil da få tilsendt en bunke av nr. 1 1973 (prøvenummeret har gått ut).

Vi kan godt tenke oss å ha en kontaktmann i hver kommune — og gjerne i foreninger der det finnes slike. Vi tar gjerne inn foreningsstoff, det kan eventuelt bli tale om fast spalteplass dersom foreningene er interessert, og vi vil i den grad det er mulig stimulere til dannelsen av flere foreninger. Feltbiologiske foreninger eller arbeidsgrupper under de nåværende foreninger i landsdelen bør dannes på steder som: Namsos, Verdal, Stjørdal, Ørlandet/Bjugn, Orkanger, Oppdal, Røros og Støren m.fl. —

Vi håper dessuten at folk med forskjellig bakgrunn vil bidra med artikler o.a. til TN for at bladet skal kunne bli så allsidig som vi ønsker, dersom vi skal skrive mesterparten selv, er vi redd at stoffet vil bli for ensidig og dessuten kan ikke et blad gå med bare 2 skribenter. Det vil kanskje bli svært mye om fugler for enkelte, men vi håper at andre emner også vil komme med i sterkere grad — vi frir herved til botanikere o.a. som måtte være interessert i at det finnes et forum som TN i landsdelen.

Vi har forøvrig tenkt å adoptere deler av Nordland fylke — så lenge det ikke finnes noe lignende organ i denne del av landet.

Vi har med glede sett at en del skoler og friluftsnemnder (spesielt i Nord-Trøndelag) har reagert positivt på TN.

Vårt mål er at TN skal komme opp i et opplag på 2500, og vi tror at dette er mulig, men vi er avhengig av mange andre for at dette skal skje — vi håper derfor at du kan hjelpe til å spre informasjon om TN. Et eventuelt overskudd av TN vil gå til opprettelsen av et fond vil vern om trøndersk natur o.a.

RINNLEIRET – MOT INDUSTRIOMRÅDE ELLER NATURRESERVAT?

Av Jon Suul

Rinnleiret er et stort strandeng- og gruntvannsområde som for det meste ligger i Levanger kommune i Nord-Trøndelag. Området er helt flatt — med en del vegetasjon. Rinnelva som renner ut i området er kommunegrense mellom Levanger og Verdal. Omgivelsene er for det meste dyrket mark.

I dag disponeres det meste av Rinnleiret av Trøndelag Dragonregiment nr. 3 til øvelsesområde. Dette medfører at man må ha tillatelse for å ferdes i deler av området, men dette påbud overholdes ikke. I området er det reist noen høye radiomaster.

Nord for utløpet av Rinnelva har Verdal kommune anlagt sitt meget omtalte og omdiskuterte industriområde hvor nå Akergruppen har etablert seg og produserer bl.a. utstyr til oljeletingen i Nordsjøen.

Det er aktuelt med store utvidelser av det nåværende industriområdet — nord for industrihavna ligger Ørin badeplass — Verdalsøras eneste større bade- og friområde, og sør for havna ligger Rinnleiret. Rinnleiret ligger ypperlig til rette for industriutbygging, og det er flere som vil at området må frigis til dette formål. Vi kan se for oss et gigantisk industrikompleks over hele sletta mellom Rinnan og Verdal. Hvem tenker på miljøskader og naturvern?

Fauna

Rinnleiret/Ørinområdet — restene av det — representerer en sjelden naturtype i Trøndelag, større strandeng/sumpområder av denne type

er forøvrig uvanlige også ellers i landet. Området — særlig da Rinnleiret — er meget interessant ut fra et zoologisk synspunkt — først og fremst p.g.a. det rike fuglelivet der. Det fungerer både som hekkeområde og trekk- og overvintringsplass.

Det at militæret disponerer området har både positive og negative virkninger — fuglene som hekker der får en viss beskyttelse ved at deler av området er avstengt slik at eggslere, fuglesamlere og lystskyttere holder seg borte. Imidlertid foregår det ulovlig ferdsel og en del "jakt". De militære har forøvrig vist forståelse for Rinnleirets verdi som fugleområde og har forsøkt å skåne fuglelivet så godt som mulig.

Hekkefugl

Området har som hekkeplass størst betydning for vadefugl, av hvilke det er funnet 11 arter rugende. Blant disse er tjeld, vipe, rødstilk, brushøns og storspove de vanligste, som er kuriositet kan nevnes at det for noen år siden ble funnet dverglo hekkende i området (Eiliv Leren og Øivind Spjøtvold), dette er det nordligste funn i Norge av denne arten som ellers er funnet hekkende på Østlandet. Bestanden av brushøns skal ha gått tilbake i de siste årene, p.g.a. jakting under hekketiden!

Av ender hekker stokkand, ærfugl og siland. Dessuten har en rekke småfuglarter hekkeplasser spredt over området. Tilsammen er ca. 50 arter fugler funnet hekkende på Rinnleiret.

Trekk- og overvintring.

Til i dag er det observert 130 arter på Rinnleiret og gruntvannsområdene utenfor. Særlig i trekketidene utfolder det seg en hektisk aktivitet i strandsonen. Da oppsøker tallrike vaderflokker, ender o.a. området for å raste og hvile for den videre ferden sørover/nordover, spesielt under høsttrekket er det samlet mye fugl i området. Av de vanlige trekkgjestene er myrsniper, sandlo m.fl. småvadere, brushøns, rødstilk, spover, tjeld og vipe, en del ender — særlig stokkand, av og til gjess, måsefugl samt en rekke småfuglarter — deriblant troster, sangere, svaler og finkefugl. Av mer uvanlige og sjeldne arter nevnes: Lappfiskand, fjellmyrløper, islandspove og snøugle.

I vinterhalvåret fungerer gruntvannsområdene som en viktig beiteplass for en rekke sjøfugl — her nevnes som de vanligste: ærfugl, stokkand, sjøorre, havelle, måser og heire, av og til observeres dykkere og lom. Tjelden har i de siste vintrene overvintret regelmessig på Rinnleiret i antall over 50 individ, den drar jo ellers sørover selv om enkelte regelmessig overvintrer langs kysten. I Trondheimsfjorden er tjelden en sjelden fugl om vinteren.

Flora.

Området er dårlig undersøkt fra botanisk hold, men synes å være av stor interesse — særlig p.g.a. strand- og sumpvegetasjonen. Det kan nevnes at det vokser en god del tindved i området (men de største tindvedforekomstene finnes langs nedre del av Verdalselva og ved dens utløp). Dessuten kan nevnes funn av arter som strandkryp, myrsauløk, strandsauløk, salturt, marinøkkel og nyresildre.

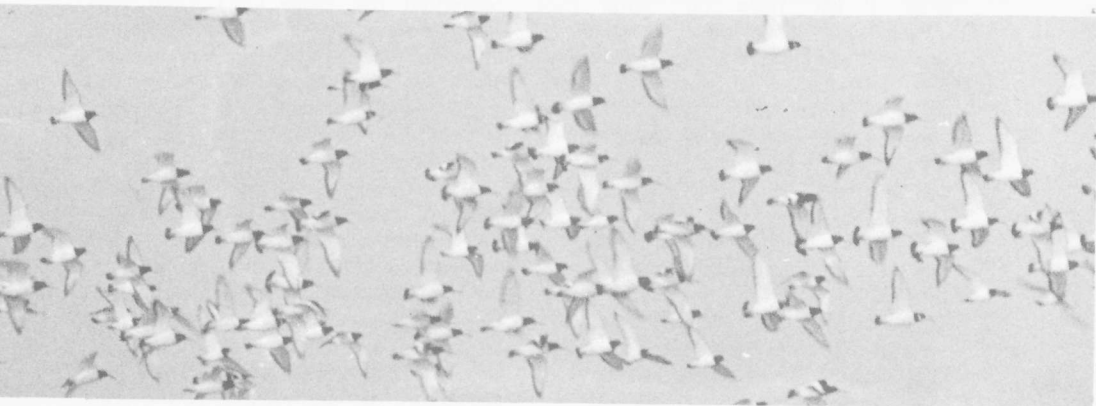
Naturvern.

Det bør igangsettes undersøkelser for å få en oversikt over områdets biologiske verdi, deretter kan man diskutere og avveie naturvern hensyn mot andre interesser i området.

Det må nevnes at området ligger meget godt til rette som undervisningsområde for biologi studerende, kanskje spesielt interessant er området for biologiundervisningen ved Levanger Lærerskole, men også for Universitetet i Trondheim.

Området må sikres som *naturreservat* etter Naturvernlovens kap. 2, § 8, området er oppsatt som verneverdig i landsdelssammenheng.

Litteratur: 3 naturområder i Levanger, Levanger Feltbiologiske Forening.

(foto: Tjeld som overvintrer på Rinnleiret. Foto: Arnold Hamstad)

3 MYRER MED INTERNASJONAL VERNEVERDI I TRØNDELAG

Av Asbjørn Moen

Gjennom den enorme ekspansjon i folketall og aktiviteter i våre dager, er vi kommet i fare for å bruke naturen på en måte som kan undergrave vårt eksistensgrunnlag. Vi vet i dag at et inngrep i naturen *alltid* har konsekvenser. Det er vårt håp at disponeringene skal gi positive resultater, men oftest følger negative virkninger som vi kanskje ikke har forutsatt — noen ganger kan inngrepene være katastrofale.

En av de alvorlige konsekvensene av menneskenes ekspansjon, er at naturtyper ødelegges og at arter av planter og dyr derved utrykkes. Når vi ødelegger siste rest av viktige naturtyper, reduserer vi samtidig mulighetene for menneskene i framtida. Vi vet ikke i dag hvilke muligheter til beste for menneskene som ligger i vår levende natur.

Naturvernet har i dag en rekke viktige oppgaver. En av disse, det klassiske naturvernet, er å sikre alle arter i vår flora og fauna mot utrydding, og å søke å verne et representativt utvalg av naturtyper. Det offentlige naturvern i Norge arbeider i dag med registreringer av verneverdige lokaliteter. Arbeidet er konsentrert om naturtyper som er særlig utsatt for utnytting til ulike formål. Dette gjelder bl.a. våre edellauvskoger, myrer, sumpområder og næringsrike innsjøer. Dette er også naturtyper som trues i andre land, og i dag foregår et verdensomfattende arbeid koordinert gjennom internasjonale organer for å registrere og verne slike områder.

Myrreservatplanen.

Fra 1969 er det foretatt systematiske registreringer av myrene i Norge for å komme fram til en nasjonal plan for vern av et representativt utvalg. Arbeidet inngår også i Unesco's internasjonale myrfredningsprogram som ble startet i 1967. Her er det oppfordret til de enkelte land om å søke å komme fram til fredning av noen store og typiske myrer som har høy internasjonal verdi. På denne måten håper en å sikre et representativt utvalg av myrer i hele verden.

Flere land har plukket ut de myrene som foreslås tatt med i planen. En oppsummering av arbeidet som til nå er utført i Norge, har resultert i at 10 myrer i Sør-Norge er foreslått tatt med i den internasjonale verneplanen. Tre av disse ligger i Trøndelag, og disse skal omtales nærmere.

Sørlandet i Brekken.

Det store bakkemyrkomplekset Sørlandet har lenge vært kjent som enestående i sitt slag. Dette gjelder innslaget av sjeldne planter, interessante og rike plantesamfunn og det store sammenhengende areal av rike bakkemyrer som tidligere har vært benyttet til slått.

Ingen vegetasjonstype i vårt land huser så mange arter av orkideer som de rike bakkemyrene. Sørlandet er den fineste "orkidemyr" vi har i Norge — og kanskje også i hele Fennoskandia. Den finske professor Mauno Kotilainen har besøkt myra og skrev i 1957 blant annet: ".....var en dag på Sørlandet, der den vældige bakkemyren

Breimyrull er en av artene som fins på rikmyrvegetasjonen i alle 3 områder. Arten er mer grasiøs enn de andre myrullartene som er vanlige, og som den ligner.

Foto: forfatteren

gjorde på mig det mest imponerende inntrykk. Någonting likt har jeg ei sett tidligere trots at jeg två ganger exkurert i Jämtland.”

På Sørlandet fins mer enn 10 orkidearter, og individtallet er de fleste år meget stort. De mørkerøde, flotte marihandartene (*Dactylorchis*) kan stå så tett at de virkelig gir myra et rødt skjær.

Sørlandet har vært regelmessig slått i hundreår. Fortsatt står noen høyløer og stakkstenger og vitner om at slått opphørte for bare få tiår siden. I tillegg til jordbunnsforhold og klimatiske forhold, har menneskenes påvirkning gjennom slått vært en viktig faktor for utformingen av landskapet og vegetasjonen på denne — som andre slåttemyrer. Når en nå har fredet myra, er det nødvendig å opprettholde en viss kulturpåvirkning for at myra også i framtida skal beholde sitt

særpreg. Dette vil en søke å oppnå gjennom en skjøtselsplan.

Knappt 3 km² av Sørlandet ble midlertidig fredet 11. september 1972.

Havmyrene på Hitra.

De sentrale delene av Hitra er dominert av et åpent myr- og heilandskap med mange små tjern.

Myrene viser en stor grad av variasjon både med hensyn på utforming og vegetasjon. De fleste er små dalmyrer, men det fins også store myrkompleks. Særlig gjelder dette Havmyrene, som har store sammenhengende flater av nedbørsmyr (myrer som bare får tilført næring gjennom nedbøren).

Vegetasjonen viser sterkt oseaniske trekk med forekomst av en rekke vestlige arter i vår flora. Nedbørsmyrene dekker størst areal, men dessuten fins også alle grader av rikere

Før Sørlandet med Aursunden i bakgrunnen

Foto: Forfatteren

Fra Forraområdet.

Foto: Forfatteren

myrvegetasjon — helt over til de ekstremt rike myrene.

Innen området på 20–30 km² som bør fredes fins det et meget rikt fugleliv,

Forra-område i Nord-Trøndelag.

Myrene preger landskapet i de øverste delene av Forradalen. De breie dalbunnene har flate myrer, de slakke åssidene er dekt av bakkemyrer, og de runde åsene av terrengdekkende myrer. Sistnevnte myrtype som dekker skråninger og platåer i landskapet som et teppe, fins bare i områder med høy nedbør og liten fordampning. I Fennoskandia fins typen bare i Norge, men dessuten forekommer myrtypen bl.a. i Storbritania.

Plantegeografisk er området interessant gjennom at vestlige arter fins

sammen med østlige, og låglandsarter sammen med fjellarter.

Også myrvegetasjonen i Forra-området er sterkt vekslende, fra de fattige nedbørsmylene til de rike myrene. De sistnevnte knytter det seg størst botanisk interesse til. Også i dette området har de rike bakkemyrene vært benyttet som slåttemyrer helt til siste verdenskrig.

Inngående ornitologiske undersøkelser er utført av universitetslektor Arne Moksnes, og disse undersøkelsene har avslørt et uhyre rikt fugleliv, særlig gjelder dette vadefuglene.

Forra-området har også andre naturkvaliteter, bl.a. elva Forra, som gjør at et større naturfredet område (115 km²) er foreslått opprettet. Planene om kraftutbygging og neddemning av de sentrale delene, s rider mot planene for vern.

La oss snakke forsikring sammen!

Du vet hva du trenger av trygghet.
Vi kan si deg hvorledes du best kan få
det. Velkommen til en hyggelig prat
omkring dine personlige forsikrings-
problemer.

Har du sett vår naturvernfilm
eller
lest våre naturhefter?
Alt i pene farver.

FORSIKRINGSAKTIESELSKAPET

VESTA

LIVSFORSIKRINGSSKAPET

HYGEA

O. Tryggvasons gt. 26 (Lysholmgården), Trondheim - Tlf. (075) 21 591

nå

skal det være
Stratos

Kjøp Stratos melkesjokolade idag.
Se hvor porøs og deilig den er

INSEKTLIV OM VINTEREN

Av Dagfinn Refseth

Insektene er en dyregruppe man vanligvis forbinder med sol og sommer, og ikke med sne og temperaturer under frysepunktet. Men siden sommersesongen i Norge er sørgelig kort, kan det være interessant å forsøke å finne svar på spørsmålet "Hva gjør egentlig insektene om vinteren?"

Nå kan selvfølgelig ikke alle insekter behandles her, så jeg vil nøye meg med å trekke frem noen av de mest kjente som eksempler.

Insektene hører til en stor gruppe dyr som kalles poikiloterme eller vekselvarme, d.v.s. de har en kroppstemperatur som varierer med temperaturen i omgivelsene. Siden de er avhengige av en viss temperatur for overhodet å kunne være i aktivitet, er de nødt til å innrette seg på forskjellig vis for å overleve de ugjestmilde forhold en norsk vinter kan by på.

De fleste insekter gjennomgår fire stadier i sin utvikling: egg, larve, puppe og imago (fullt utviklet, "voksent", individ). De voksne insektene går som regel til grunne om høsten, men arten føres videre i et av de andre stadiene — som også er bedre egnet til overvintring.

Mange arter tilbringer vinteren som egg, som er svært motstandsdyktige ovenfor lave temperaturer, mens andre overvintrer som grupper. Disse kan finnes relativt fritt, festet til strå, trær, gjerdestolper, husvegger o.l., eller mer skjult under stein, i stubber eller nedgravd i jorden.

Pupper av kålsommerfugler er vanlig å finne på husvegger der det har vært en kålåker i nærheten, og roter man

litt i en halvråtten stubbe, kommer man gjerne over pupper av forskjellige biller.

Nå er det også noen insekter som overlever vinteren som voksne. En av de mest kjente er vel neslesommerfuglen som om høsten gjerne søker tilflukt i uthus, loftsrom eller andre steder innendørs. Her tilbringer den vinteren i en dvaletilstand som avbrytes når vårsolen for alvor begynner å varme.

Det hender forresten ikke så sjelden at denne vakre sommerfuglen blir lokket frem i dagen tidlig på vinteren om temperaturen av en eller annen grunn skulle stige tilstrekkelig. Det samme gjelder også for fluene som plutselig kan begynne å surre under taket når det fyres godt.

Og det yrende livet som er så karakteristisk for maurtuene om sommeren, er borte på denne tiden. Men innerst i tua, dit frosten ikke når, ligger maurene og venter på en varmende vårsol.

Av alle humler og veps som er i aktivitet om sommeren, er det bare noen få som overvintrer, nemlig dronningene som kryper i skjul om høsten for å kunne grunnlegge nye samfunn neste vår. En liten advarsel kan her være på sin plass: ikke ta livet av store humler som dukker opp tidlig på våren, for disse blir mødre til tusenvis av humler som har en meget viktig oppgave i blomsterbestøvningens tjeneste.

Felles for mange insektarter er at de for overvintring oppsøker steder som blir dekket av sne — for sneen

representerer et godt isolasjonsmiddel, slik at temperaturen rundt dyrene holder seg på ca. 0°C. Men til tross for at de søker beskyttelse på dertil egnede steder, vil de ofte bli utsatt for temperaturer langt under 0°, og for å klare den påkjenningen kreves det spesielle tiltak.

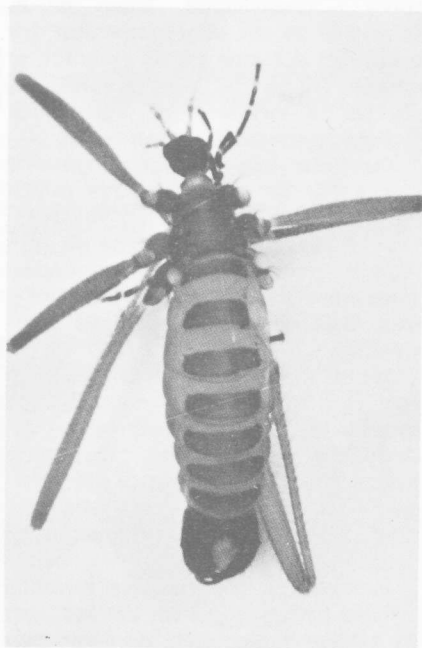
Insektene inneholder i likhet med andre dyr en kroppsvæske som er deres form for blod, selv om den har en annen sammensetning enn blodet hos høyerestående dyr. Ved frysing dannes det iskrystaller i blodet som kan ødelegge cellene i kroppen. En forutsetning for dannelse av iskrystaller er at det i blodet finnes årsmå partikler som krystallene kan bygges opp omkring. Det ser ut til at en del insekter om høsten er i stand til å kvitte seg med slike partikler i blodet og på denne måten forhindre dannelsen av iskrystaller. Andre har en for oss mer velkjent måte å behandle kuldeproblemet på: de fyller "frostvæske". Utover høsten får de nemlig et høyere innhold av glycerol i blodet, og kan dermed tåle temperaturer langt under 0° uten å fryse. Det finnes eksempler på at insekter har overlevd nedfrysing til -80°C!

Nå er det imidlertid ikke alle insekter som fører en tilbaketrukket tilværelse i vinterhalvåret. På turer i skog og mark vil man kunne oppdage en hel del småkryp som er ute og rører på seg.

Det er for eksempel ikke uvanlig å legge merke til en myggart som ofte svermer rundt busker og trær når termometret viser noen grader over 0. Og denne arten (det finnes forresten flere nærstående arter) har på grunn av sin aktivitet i den kalde årstid fått navnet "vintermygg". Ellers er det dårlig med flyvende insekter på denne tiden, men på sneen derimot forekommer flere typer.

En vingeløs slektning av de velkjente stankelben (på latin heter den *Chionea*, men mangler norsk navn) kan ofte observeres der den vandrer rundt på sneen. Den kan i farten minne litt om en edderkopp, men har som andre insekter tre par ben, mens edderkoppene jo har fire par. Denne arten er vanligst først på vinteren og ved temperaturer mellom 0 og +6°C.

Særlig morsomme, men kanskje ikke så godt kjent, er de såkalte sneskorpionfluer. Disse er ikke særlig store og iøynefallende, de måler knapt en halv cm og sitter mest i ro, men når de først beveger seg, skjer det gjerne ved lange hopp på opptil et par desimeter. De finnes på sneen hele vinteren, men er mest vanlige i mars-april. Larvene, som i likhet med de voksne lever av mose, ligner sommerfugllarver, og forpuppingen

Chionea

Foto: forfatteren

skjer nede i jorden. Sneskorpionfluene er aktive ved temperaturer i overkant av 0°C.

Ved påsketider er det vanlig å legge merke til noen mørke, lodne larver som kryper omkring på sneen. Det er larvene til *rustvingen*, en sommerfugl som hører til gruppen spinnere. Larven har overvintret under sneen, og er på senvinteren i ferd med å forpuppe seg. Rustvingen er svært lett å klekke — man kan ta med seg en larve i en fyrstikkeske f.eks. og ha den i et glass med gas eller gjennomhullet papir over (for lufttilgang). Da vil man få set at den spinner en kokong (derav navnet *spinner*) som den forpupper seg i. Og 2–3 uker senere kommer den ferdige sommerfuglen krypende ut.

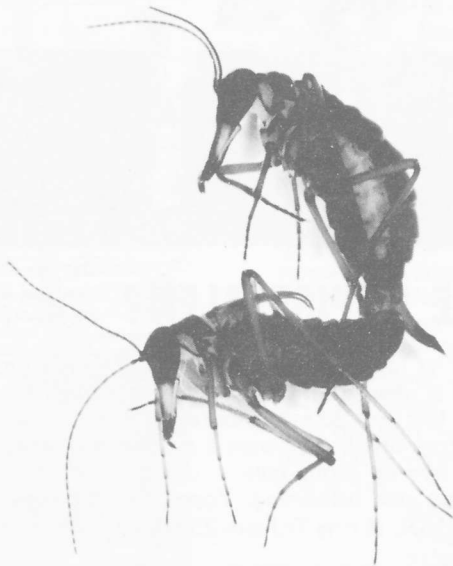
Til slutt må nevnes en insektgruppe som på grunn av sin beskjedne størrelse vanligvis blir oversett. Det er *springhalene*. De fleste av dem er bare ca. 1 mm store, selv om det finnes "kjemper" på opptil 6 mm. Noen arter

av slike springhaler har for vane' å opptre i kolossale mengder på sneen på vårparten — det kan være så mange av dem at de gjør sneen helt grå over store områder.

Årsaken til en slik masseopptreden er uklar, men skyldes nok en kombinasjon av enorm formering på kort tid samt vær- og vindforhold som bringer dem til ett område.

Springhalene har fått det navnet fordi de med et gaffelformet apparat på undersiden av bakkroppen kan slå kraftig mot underlaget og dermed gjøre lange hopp. De kalles også for snelopper, men har ingen ting med egentlige lopper å gjøre.

Ut over de dyrene som her er nevnt, finnes det noen andre som også kan påtreffes om vinteren, f.eks. en del fluer og edderkopper, så selv om insektlivet i vinterhalvåret ikke kan måle seg med det om sommeren, er det mangt å observere også på denne tiden om man har øynene med seg.

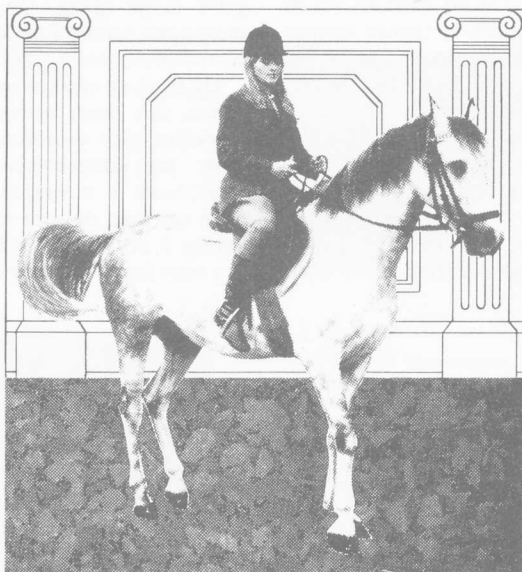

Snøskorpionfluer under parring.

MILJØVENNLIGE PRODUKTER FRA

Kongens gt. 16 - Trondheim - Tlf. 23 315

RIDER DE I SPISESALEN?

Det kan De trygt gjøre
med det nye
PERGINOL gulvbelegg.

PERGINOL er et luftherdende, flerlags gulvbelegg som legges fugefritt. Det fåes i et ubegrenset antall farger og effekter, og slitestyrken er enestående. Mer enn 20 millioner føtter gikk over et PERGINOL-gulv på New York-utstillingen uten å gi spor av slitasje. PERGINOL kan legges på nye og gamle gulv – ute og inne, i bolighus og på fabrikkgulv med stor belastning. Ypperlig i våte rum. Vil De vite mer om PERGINOL så ring Tr.heim 23315 eller skriv etter brosjyre.

VEILEDNING I VASKING OG ETTERBEHANDLING AV OLJESKADETE FUGLER

Utsultede fugler i dårlig kondisjon vil vanskelig kunne reddes uten spesiell omsorgsfull rensing og lang etterbehandling. Panikktilstand under behandlingen kan resultere i sjokk med snarlig dødelig utgang.

I situasjoner med mange skadete fugler på en gang bør en satse på å behandle dem som virker sprekest. Det vil være mer positivt å legge tilstrekkelig arbeid i en effektiv behandling av noen få individer enn å behandle mange for lettvin.

Det er etterbehandlingen som krever mest tid og omsorg, og den er helt avgjørende for resultatet (omtales nedenfor).

Hvis man har egnet for tilgjengelig (se senere), kan det være gunstig å prøve om fuglen(e) vil spise noe jo før jo heller (før renseprosessen). Hvis de er utsultet, vil det bedre sjansene for godt resultat av vaskingen om fuglene først blir føret.

Et meget gunstig rengjøringsmiddel for fuglenes fjær er det nye svenske preparat *Larodan 127*. Det kan bestilles gjennom *Skandinavisk Oljeservice AB*, Göteborg, og koster ca. 15,— sv. kr. pr. liter.

Man fukter f.eks. bomulldotter med *Larodan* og gnir de deler av fuglen som er tilsølt. Det gnies alltid med fjærene. Meget olje vil umiddelbart følge med og innsuges i bomulldottene.

Tilslutt skylles fuglen i lunkent vann: best er det da å ha et stort kar med vann hvor fuglen enten dyppes

ned eller den selv "sørger for" skyllingen. Hvis det er brukt nok *Larodan*, vil resten av oljen skylles løs fra fuglen på denne måten.

Deretter må fuglen tørke i et varmt rom, helst ved ca. 25–30°. Det kan oppnås under en varmelampe eller ved hjelp av en varmeovn (stråleovn).

Normalt er fjærene innsatt med et voksaktig stoff som fuglen selv gnir seg inn med. Den henter dette stoffet fra gumpkjertelen på oversiden av hale-roten. Hos en middelstor sjøfugl produserer gumpkjertelen ca. 0,05 gr. voks pr. døgn, og hele fjærdrakten inneholder normalt 1–2 gr. Hvis en sjøfugl er blitt "gjennomrenset", skulle det derfor kanskje ta minst 20 dager før den har klart å produsere nok ny voks.

Larodan inneholder ca. 1% voks, som "setter" seg i fjærdrakten under renseprosessen. Dette forkorter etterbehandlingstiden betydelig; ned til kanskje 5–6 dager.

I løpet av denne tiden er det meget viktig at fuglene blir føret på gunstig måte og at de har et oppholdssted hvor de uroes minst mulig.

Gjennomsnittlig i 5–6 dager etter rensingen bør fuglene holdes i fullstendig ro. Pass på at det ikke foregår noen slåsskamp eller lignende mellom dem.

Det kan foreslås å bruke følgende for:

Svaner og stokkender: Brød (helkorn eller annet grovt), havregryn, hel mais.

Forts. s. 16

BLIR INNERDALEN REGULERT?

VEILEDNING - - -

Forts. fra s. 15

Dykkender (som toppand og kvinand):
Brød, mais, metemark.

Fiskeender og alkefugler: Sild eller annen fisk (slukes hele hvis ikke for store).

Måker: Brød, sild, fiskeavfall, kokte poteter.

Ærfugl: Fiskeavfall, rensede blåskjell.

Havsule og havhest: Sild og annen fisk.

Gravand og dykkere: Fisk, metemark.

Hønsefôr egner seg utmerket til de aller fleste artene, særlig til dykkender, ærfugl, gravand og dykkere, som derved får sitt animalske eggehvitebehov dekket (metemark, blåskjell o.l.). Bruk f.eks. *hønsefôrblending* i pellets form (som store erter).

Fôret bør helst gis oppe i kar med vann. Sørg for at ferskt vann alltid er tilgjengelig. Men bruk bare små skåler. Unngå at fuglene kan plaske i vann (i større kar), hvorved de kan bli så våte at de blir for kalde (før fjædrakten er blitt vannavstøtende nok).

Når fuglene slippes til sjøs igjen, bør de enten settes ut der hvor det fins artsfrender fra før eller der hvor de ble tatt opp av sjøen.

Zoologisk museum
Sarsgt. 1
Oslo 5
Tlf. 68 69 60

Innerdalen på Nordmøre er en perle blant vakre naturdokumenter i Møre og Romsdal fylke. Dalen er fredet, fredningen kom i stand takket være Øistein Opdøl som eier den vesentligste del av området som er av størst interesse fra et naturvern- og friluftssynspunkt. Da dalen ble fredet, ble ulykkeligvis ikke vassdraget — livsnerven og et av hovedtrekkene i landskapet i dalen — tatt med.

Kristiansund E-verk har søkt om konsesjon for å utnytte vassdraget og har forsøkt å bagatellisere skadevirkningene en regulering vil medføre. De har bl.a. hevdet at landskapet fortsatt vil bli like vakkert etter en regulering. Bortforklaringene av de alvorlige betenkeligheter som er satt fram fra mange hold og overseelsen av at området allerede er fredet, er oppsiktsvekkende.

Det er klart at kraftutbyggingsplanen vil gi et beskjedent utbytte og dyr kraft.

Dalens betydning som rekreasjonsområde vil stige i takt med etterspørselen etter uberørt natur — som vi stadig får mindre av.

Man kan spørre seg om hvordan det i hele tatt kan lages seriøse utbyggingsplaner for en dal som er fredet. Man får håpe at Stortinget er seg sitt ansvar bevisst slik at Innerdalen fortsatt kan ligge uberørt — forøvrig er det valg til høsten.

JS

VINTRENE 1971/72 OG 1972/73 I TRØNDELAG

Vannfugltellingene og andre observasjoner.

Begge de siste vintrene har begunstiget oss med mildvårsperioder og lite snø (skrevet 20/2-73), de ble begge innledet med en kald periode og snø/sludd i november måned, men deretter kom en nedbørsfattig tid — i 71/72 var det mildt til jul — senere noe kaldere, men bart til langt ut i februar. Vinteren 72/73 har vært usedvanlig mild, det har regnet noe og vært bart til i begynnelsen av februar — trær og busker har skutt knopper og vatna i lavlandet speiket ikke før i årets andre måned.

Klimaet har begunstiget en rekke fuglearter, og flere som vanligvis ikke overvintrer i større antall eller svært sjeldent, har oppholdt seg i landsdelen (se under observasjoner). Noen har nok blitt forsinket under trekket — mens andre kanskje har beveget seg nordover for tidlig (fra sør- og vestkysten).

I januar måned foregikk NOF's vannfugltelling. Spesielt i januar 1973 lyktes det oss å få dekt større områder — således er så godt som hele Trondheimsfjorden undersøkt (med unntak av Mosvik kommune og deler av Inderøya). Dertil har det kommet resultater fra en del plasser langs kysten og fra åpne vatn og vassdrag i innlandet.

Vi vil takke alle som har deltatt i tellingene og håper at neste midtvinterstilling vil gi minst like godt resultat og at flere vil slutte opp om arbeidet.

Følgende personer deltok i vannfugltellingene vinteren 1971/72: Harald Bergmann, Jostein Engdal, Jon Suul, Tor Bollingmo, Otto Frengen, Erling Bjørgum, Per Tømmeraas, Bjørn O. Johnsen, Bernt Sæther — alle Trondheim.

Fevåg Naturvern v/Noralf Frengen, Rolf Skogstad, Brekstad, Magne

Reitan, Lars Inge Finserås og Knut Arne Singstad, alle Stadsbygd.

Simen Bretten og Per Renolen, begge Selbekken, Terje Meier, Mølnebukt, Anton Rikstad, Orkanger.

Hommelvik Feltbiologiske Forening v/Geir Hammer, Arne Moksnes, Stjørdal.

Ottar Kjølén, Ekne, Torgeir Nygård, Levanger, Johan Åge Asphjell, Verdal, Eva Korsvei, Jan Bull, Asbjørn Tollfesen, Per I. Skancke, Marit Nordås, Else M. Graven, Einert Korsnes, Steinar Leistad og Randi Julseth alle Skogn Folkehøgskole.

Torfinn Rohde, Steinkjer, Tor M. Larsen, Follafooss og Steinar Garstad, Vikna.

Resultatene blir bearbeidet av Alv Ottar Folkestad, og oversikten over resultatene fra januar 1972 kommer i Sterna nr. 1 1973.

Vinterens resultater (januar 1973) har ikke kommet inn ennå, men flere interessante observasjoner er gjort. I år er dessuten en rekke andre sjøfuglarter o.a. tatt med for å gjøre bildet mer fullstendig. Blant observasjonene nevnes: gravand i Grilstadbukta (se under observasjoner), brunnakker i Indherred, krikand i Stjørdal i mellomjula og mer stokkand enn hva som er vanlig på denne tid av året. Avismeldinger kan fortelle om grågåsflokker, men disse opplysninger kan man ikke uten videre godkjenne. Det har vært lite sangsvaner å se, men langt flere overvintrende vadere enn normalt — tjeld, vipe, storspove og rødstillk. Av småfugler har det vært en del troster i lavlandet og ved kysten — gråtrost, rødvingetrost og svarttrost, dessuten er det sett rødstrupe, munk, bokfink, bjørkefink, en del stær og en gjøk (i Stjørdal).

JS

(Innlegg til denne
spalte bør være kort).

HALTEN FYR

- en massekiller

Halten, tirsdag 3. oktober. Det er kveld. Luften er fylt av skrik, fugleskrik. I store flokker kommer fuglene, flyvende mot den visse død, fyret. Det er mest rødvingetroster som mister livet på denne måten. Når en går nedenfor fyret så hører man et "dunk", og så en død fugl faller ned.

Heldigvis greier flesteparten å stoppe i tide, og lande på øya, — for de er helt blandet av fyret og kan derfor ikke fly før dagen etter. En gang ble det funnet 2000 døde fugler ved fyret. Mange skader også vingene når de treffer radiofyrmastene.

Det er disig og overskyet, så fuglene ikke kan se stjernene, derfor flyr de etter den eneste "stjerne" de kan se.

Slik fortsetter det til tre—fire-tiden om natten. De som har brukket vingene lager seg gresshuler, for å gjemme seg i dem.

Sola står omsider opp, og kråker og ramn er raskt på pletten og spiser død og skadet trost.

Enkelte svartbaker er også der og henter småfugl som de sluker med hud og hår. Så er åtsel-fuglene ferdige med sitt måltid og 81 fugler ligger fortsatt igjen.

Det er morgen, onsdag 4. oktober.

Terje Støen

Havert-bestanden er stigende i Froan-distriktet. Den var for noen år siden sjelden å se, men nå er den ganske vanlig i Froan. Mange er dessverre imot haverten, så en del blir tyvslaktet. Det er ungene som blir tyvslaktet og grunnen for det er at fiskerne mener at haverten tar så mye fisk at det går utover fiskebestanden. Ja, enkelte har gått så langt og sagt av haverten tar agnet ut av krabbeteinene deres. Enkelte slakter den også for kjøttet og skinnets skyld.

I høst så jeg en havert som fikk unge bare 500 meter fra bebyggelsen i Halten. Jeg fortalte dette noe senere til noen fremmedfiskere og de sa at, hvis jeg hadde fortalt dette før, så skulle de ha slått den ihjel og jeg skulle ha fått skinnen.

Haverten får gjerne ungene ute på de ytterste holmer og skjær, og når det er vind og havet står på blir mange unger tatt av "båra" og så driver de ut på havet til de sulter ihjel eller blir slått ihjel mot en øy. Enkelte ganger klarer foreldrene å følge ungen når den driver og hjelper den i land på en annen øy.

Jeg fant en gang en havertunge som var drevet bort fra foreldrene. Jeg tok den med meg hjem og gav den varm melk. Jeg hadde den i en uke, før den døde (av ukjent årsak), og den ble ganske tam. Den sugde av en "tåte-smukk" som et barn, og den drakk ca. 2 liter melk om dagen. Storkobben eller haverten, den går under begge navnene, er et fredsmelig dyr som bør være fredet langs hele Norskekysten.

Terje Støen
7289 Halten

SVANEDØD PÅ ØRLANDET

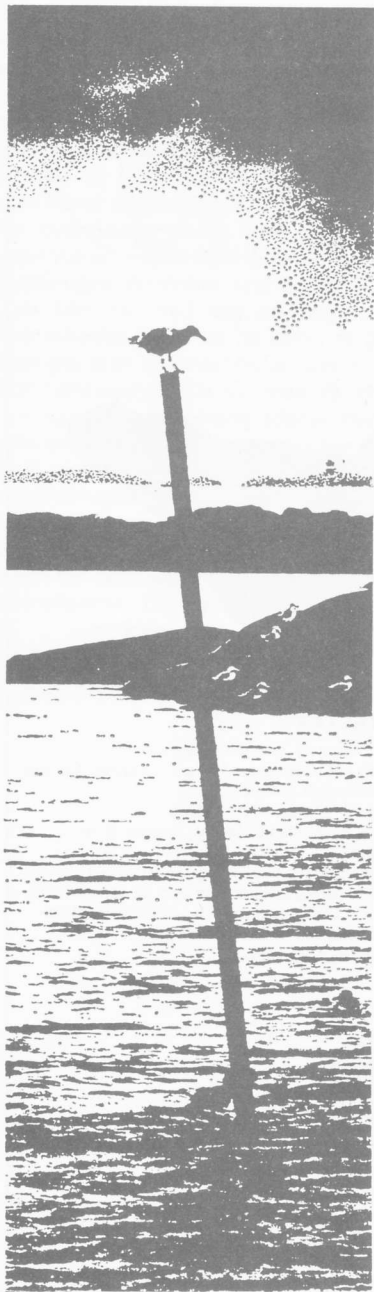
Rusasetvannet på Ørland er et av svanenes hvileplasser under vårtrekket nordover. De første svanene er allerede på plass mens isen ennå ligger langs land. Det er litt av en opplevelse å ligge å se disse elegante hvite fuglene kommer inn for landing mens trumpetstøtene lyder i stillheten.

Rusasetvannet er et grunt og eutroft vann, og det finnes nok mye næring for svanene ligger og spiser uavbrutt mens et par stykker holder vakt.

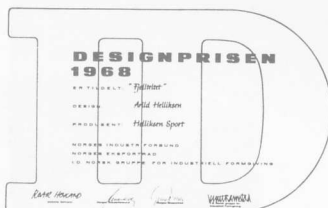
Våren 1972 hendte det imidlertid noe uvanlig. I løpet av 2 uker fant jeg 3 døde svaner. 2 stykker var allerede så istykkerrevet av åtselsfugl og rev at det var ikke mulig å ta prøver av dem. Men 1 svane var like hel og ble sendt til Veterinærinstituttet med henstilling om obduksjon og undersøkelser av evt. giftige stoffer (PCB og kvikksølv). I et litt merkelig svar fra Veterinærinstituttet ble det svart at de ikke hadde anledning til å ta rutinemessige biocideanalyser. Dødsårsaken ble imidlertid konstantert til å være drukning. Hva kan være årsaken til at en svane drukner og så kommer seg uskadd på land? Hadde de 2 andre svanene også druknet? Kan disse svanene være så avkreftet p.g.a. giftstoffer at de drukner av utmattelse? Lokal forgiftning må en se bort fra idet Rusasetvannet er drikkevannskilde for Ørland kommune. Noen dager etter at jeg gjorde det siste funnet i Rusasetvannet ble det også funnet en død svane i Kotengsvannet i Bjugn som ligger ca. 3–4 km lenger nord. Vi bør være på vakt hva som skjer og være klar over at den "tause våren" kanskje er nærmere enn vi tror.

*Rolf Skogstad,
Postboks 38,
7130 Brekstad.*

Foto: Størk Halstensen

**Norsk
Designcentrum
Merke for
god design**

«FJELLPOSEN» - Nylon, ekstra lett.

Trekk: Lakknylon, garantert duntett.
Tverrgående kanaler med mellomvegger,
fylt med lett og fyllkraftig hvit gåsehuldun
i toppkvalitet.

Lengde: 220 cm. — Bredde 80 cm.

Farger : Olivengrønn — blå — rød.

Vekt m/ varetrekk: 0,985 kg.

Tildelt: Norsk Designcentrum's Merke for
god design.

Leveres også i dunlerret.

Veil. utsalgspris: Kr. 444,—, E. S. kr. 498,—

«FJELLTELLET»

Materialer: Vanntett spesial-nylon.

Lengde: 200 cm — Bredde: 120 cm — Høyde: 120 cm

Stenger i lettmetall — 3-delt.

Vekt komplett m/ varetrekk: 1,6 kg.

Utstyrt med 4 ventilasjonsluker, hvorav 2 er
regulerbare.

Bunn: Spesialvevet ny kraftig og vanntett nylon-
bunn, som går et stykke opp på teltets sider.

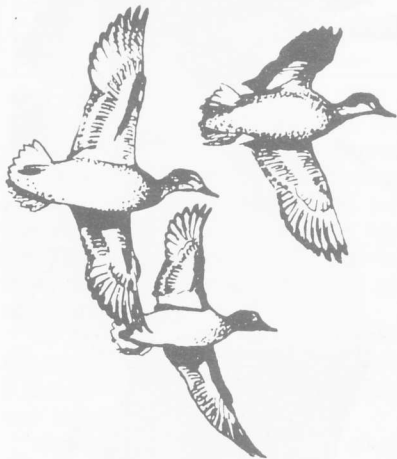
Tildelt: Norsk Designcentrum's «DESIGNPRISEN».

Farger: Olivengrønn — blå — orange.

Veil. utsalgspris: Kr. 322,—

FABRIKANT: HELLIKSEN SPORT, TRONDHEIM

Katalog og nærmere opplysninger får De hos Deres sportsforhandler.

MIDLERTIDIG VERN AV NORDMYROMRÅDET PÅ HEIMDAL I TRONDHEIM KOMMUNE

I medhold av Lov om Naturvern av 19. juni 1970 har Miljøverndepartementet bestemt at Nordmyra vernes/fredes midlertidig.

Det sikrede området er ca. 1370 da, og formålet med å verne myra er å bevare den særegne og varierte vegetasjonen innen området for undervisning og forsikring samt å bevare enkelte plantearter som anses sjeldne eller som har særlig plantegeografisk verdi.

En får håpe at området snart blir sikret ved permanent fredning. Myra er forslått tatt med i Landsplanen for Myrreservater.

red.

URSKOGSRESERVAT I SELBU

Naturvernkonsulenten i Sør-Trøndelag, Ola Skavge, holder for tiden på å arbeide med planen for etablering av et urskogsreservat i Selbu. Området som blir sikret ligger i Råndalen, Råna renner gjennom reservatet ned i Nea midtveis mellom Selbu sentrum og Flora. Området vil bli nærmere presentert når fredningsbestemmelsene er godkjent.

red.

IVRIGE UNGDOMMER I HOMMELVIK

Ni gutter som alle er medlemmer i Hommelvik Feltbiologiske forening, har dannet sin egen klubb på Grønneberg i Hommelvik. Klubben heter "Vitenskap-klubben", og de stiller med litt av hvert. Medlemmene er: Steinar Bakken (formann), Øyvind Bakke, Frode Haug, Rune Løvaas, Kjell Asgeir Moum, Frank Nordvik, Arne Erik Rekkebo, Arne Rossvold og Ole Jakob Stav.

red.

GÅSETELLINGER

Også våren 1973 ønsker "gåsegruppen" innen den internasjonale vannfuglforskningssentral (W.R.B.) å få opplysninger om gåsetrekket i Norge.

Vennligst forsøk å organisere gåsetelling på følgende søndager (eller dagen før/etter, hvis dårlige værforhold).

18. febr., 18. mars.

15. april, 13. mai

FARGEMERKET SÆDGÅS

Alle opplysninger om iakttagelser av grå gjess med orange-farget halsring mottas også med takk.

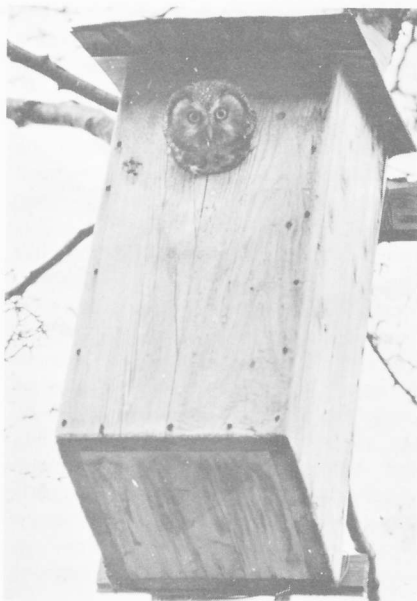
red.

FUGLEKASSETID

Vi skriver mars måned, og det er på tide å tenke på fuglekassene — våren banker på døren om ikke lenge.

Noen hulerugende fuglearter er allerede i ferd med å søke etter egnede reirplasser i gamle trær og fuglekasser, mens andre tar fatt på letingen senere — f.eks. svart/hvit fluesnapperen som først kommer fra Syden i mai. Du kan med hell ta med deg noen holker ut i skogen eller i hagen å henge dem opp der, og på den måten hjelpe arter som laksand og kvinand, perleugle og kattugle, stær, meiser, fluesnappere, vendehals, trekryper og rødstjert med hekkeplasser.

red.

Perleugle

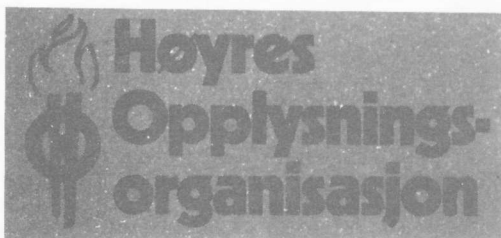
foto: Jon Østeng Hov

Økologi - miljø - økonomi

Uten tvil er miljøvern et av de viktigste spørsmål i dagens samfunnsdebatt. Begreper som økologi, forurensning, miljøvern og naturressurser var tidligere nesten ikke berørt. I dag snakker vi om økokatastrofen. Ødelegger vi oss selv, eller er det ennå tid?

Det flommer praktisk talt over med litteratur på området, alt fra de dystreste dommedagsprofetier

til mer nøkterne og vitenskapelige analyser og utredninger. Med kurset Økologi - miljø - økonomi ønsker vi å gi en bakgrunn i miljøvernsspørsmål som åpner mulighetene for å sette seg inn i de mangfoldige bokverk som foreligger på området. Vi ønsker å gi en elementær innføring i de viktigste aspekter i miljøvernproblematikken, og håper å inspirere til et videre engasjement.

Fjordgt. 17 - 7000 Trondheim - Tlf. 20 720

OBSERVASJONER: – send inn dine –

HORNUGLE (ASIO OTUS) I VERDAL

Det er ikke vanlig å finne reir av hornugle i landsdelen vår – selv om arten er utbredt over store deler av området og videre oppover i Nordland. I 1964, året etter det store lemen- og musåret, ble det et reir funnet i ei stor furu et stykke fra gården Volen, Vuku i Verdal kommune (NT). Det inneholdt 4 egg, men to egg ble tatt. To unger vokste opp.

★

Jon Suul

SVART RØDSTJERT (PHOENICURUS OCHRURUS) I OPPDAL

En svart rødstjert ble funnet død i ei vedbu ved ei hytte i Storlidalen i Oppdal kommune (ST) i midten av oktober 1969.

*Tore Storli,
7410 Lønset.*

★

NØTTEKRÅKE (NUCIFRAGA CARYOCATACTES) I BUDAL

Et leserinnlegg i ukebladet Vi Menn nr. 51 1972 bringer et foto av ei nøttekråke fotografert i Budalen, Midtre Gauldal kommune (ST) høsten 1972. Innlegget var signert B. E. (?).

red.

OVERVINTRENDE VIPE (VANELLUS VANELLUS) I GILDESKÅL

En avisnotis i Adressa i februar 1972 kan fortelle om ei overvintrende vipe i Gildeskål i Nordland. Vipa overvintrer i varierende antall (alt etter hvor mildvinteren er) langs kysten opp til Trøndelag. Lenger nord er den en sjelden vintergjest.

red.

★

HVITKINNNGÅS (BRANTA LEUCOPSIS) PÅ FROSTA

To hvitkinngjess ble observert ved sagbruket på nordsiden av Frosta 6. august 1972. Fuglene lå på sjøen og ble fotografert før de lettet og fløy mot Tautra.

*Arnold Namstad,
p.t. Steinkjer*

★

PRAKTÆRFUGL (SOMATERIA SPECTABILIS) I TRONDHEIM

En praktærfugl ♂ ble sett utenfor kai 14 på Brattøra, Trondheim havn 2.–3. februar 1964. Den hadde selskap med ca. 50 ærfugl.

Olav Stokland & Jon Suul

TOPPDYKKER (PODICPES CRISTATUS) I LEANGENBUKTA

En toppdykker har i hele vinter hatt tilhold i Leangenbukta på Lade i Trondheim, den ble først oppdaget før jul og er her fortsatt, (skrevet 17/2-73). Mange har benyttet anledningen til å beskue fuglen som må betraktes å være en sjelden art i Trøndelag. I april 1970 ble et individ sett i Stjørdalsfjorden ved Hell og ved Rinnleiret i Levanger.

Tor Bollingmo
Trondheim

★

CANADAGJESSENE (BRANTA CANADENSIS) I BUVIKA

Også i år har canadagjess overvintret i Buvika (Skaun kommune, ST), de kom før jul og har siden hatt tilhold her. På andetellingen 8. januar 1973 var det 38 individer — dette antallet har holdt seg konstant siden da (skrevet 17/2-73). Gjessene er blitt en attraksjon og mange tar turen dit med brødrester for å mate dem.

Jon Suul

★

LANGØRET FLAGGERMUS (PLECOTUS AURITUS)

— NY ART FOR TRØNDELAG

Ifølge Norsk Zoologisk Forenings medlemsblad "Fauna" nr. 3 1972 ble det den 5. september funnet et eksemplar av langøret flaggermus på kirkegården i Hommelvik (Malvik kommune, ST). Den døde flaggermusen ble funnet av et av medlemmene i Hommelvik Feltbiologiske Ungdomsforening og tatt vare på av Eiliv Størdal, Ståle Haugen og Trond Vedum.

red.

NY DAGSOMMERFUGLART FOR TRØNDELAG

Zoologi og botanikk er så omfattende emneområder at det stadig er nye og interessante ting som kan komme for dagen — ikke minst i Trøndelags-fylkene.

I 1971 fant jeg for eksempel i Stadsbygd en dagsommerfugl, *Pararge aegeria egerides* Stgr., som til da ikke var observert i Trøndelag — ja faktisk ikke så langt nord i Skandinavia i det hele tatt.

Arten har en typisk sør-østlig utbredelse i Norge, bortsett fra noen funn på Nordmøre i de senere år. Det er sannsynligvis herfra nevnte eksemplarer er kommet.

Dagfinn Refseth

★

KNEKKAND (ANAS QUER-QUEDULA) OG SKJEAND (SPATULA CLYPEATA) I GULOSEN

Undertegnede gjorde noen ettermiddagsturer til Gulosen (Melhus og Trondheim kommuner, ST) i dagene 2.—7. mai 1972. Den 2. mai så jeg et par skjeand i deltaet og den 3. mai et par knekkand samme sted — hannens hvite stripe fra øye til nakke var ikke å ta feil av. Av andre observasjoner nevnes: havelle, flere par (2/5), krikkand, 3 ♂ 1 ♀, toppand 1 ♂ 1 ♀, brunnakke, flere par og sandlo, 1 ind, (3/5), siland 1 ♂ 1 ♀, gravand 1 ind., sandlo, 2 ind, brushøns 1 par (6/5), havelle, flere par, krikkand 3 ♂ 2 ♀♀ og sandlo, 1 ind, (7/5).

Det var mildt og klart vær under hele perioden, en 7x50 kikkert ble benyttet hver dag.

Tor Berg, 7080 Heimdal

APROPOS FJELLREV

Som et apropos til fjellrevartikkelen i forrige nummer av TN kan følgende opplysninger være av interesse (Publisert i "Fauna" 1971 av Jørgen A. Pedersen og Tor M. Larsen):

"Vinteren 1968–69 ble det flere ganger sett en hvit rev ved fjøset og kaninburene hos Edolf Sjømark, Verrastrand i Verran kommune (NT). Man mener bestemt at det ikke var en albino rødrev.

Sommeren 1969 fant Ola Bakken, Verrastrand noen rester av en fjellrev i Bjønnådal. Artbestemmelsen ble gjort på grunnlag av den blågrå pelsfargen, korte ører og kort snute.

En fjellrevhunn ble den 19. mai 1971 kl. 01 påkjørt og drept i Brevika, Verran. Det var to dyr sammen."

Dessuten nevnes det i en avisnotis i Adresseavisen 18. november 1971 at en fjellrev ble sett ved Grunnan og Grunnfossen i Vuku i Verdal kommune (NT).

red.

★

BEVER ER UTSATT I MERÅKER

I midten av september 1972 ble det satt ut bever i Meråker kommune (NT). Det var et voksent par med en årsunge. Dyrene kom fra Sørlandet og ble utsatt på Meraker Brugs eiendom. Forsøket ble støttet av viltnemnda i Meråker. Det skal bli spennende å se om dyrene vil slå seg til ro i sine nye omgivelser, og man får håpe at de får være i fred. For flere år siden ble det utsatt bever i Åbo på svensk side av grensen — i området øst for Sandvika i Verdal, men disse dyrene forsvant.

red.

GRAVAND (TADORNA TADORNA) I GRILSTAD-FJÆRA

Gravanda overvintrer sjelden på våre breddegrader, men i månedskiftet januar/februar 1973 oppholdt det seg et individ i Grilstadfjæra mellom Leangenbukta og Ranheim i Trondheim kommune. Den ble sett av flere personer.

Jon Suul

★

LEANGENBUKTA IGJEN

Som nevnt i forrige nummer av TN vil den interessante Leangenbukta i Trondheim bli sikret. Nå har også Bystyret og Formannskapet gått inn for vern av bukta.

red.

★

HAKKESPETTINGSVASJONEN HØSTEN 1972

Tor Bollingmo holder på og samler observasjoner av hakkespetten for å få et bilde over invasjonen som passerte oss siste høst. Lesere som har notert observasjoner i tidsrommet juni 1972–mars 1973 bes sende disse til TN så snart som mulig.

red.

★

OPPLYSNINGER FRA GULOSEN

Undertegnede holder på å samle observasjoner fra Gulosen-området i Melhus og Trondheim kommuner og er meget takknemlig for opplysninger fra lesere som måtte sitte inne med slike. Alt har interesse.

Jon Suul, TN

TVETE REISEBYRÅ TRONDHEIM

Bruk ull -
bruk naturens
eget produkt

HERRE- OG GUTTEKLÆR
THS. ANGELLS GT. 20

TLF. 25 004
TRONDHEIM

**Chr.
ØRENSSEN** ^{A/S}
TELEFON : 26182 TRONDHEIM

Foreninger i Trøndelag

NORSK ORNITOLOGISK FORENING AVD. TRONDHEIM OG OMLAND

NOF

Årsberetning 1972

Styret 1972:

Formann: Otto Frengen, viseformann: Gunnar Brodal, sekretær: Bjørn Ove Johnsen, kasserer: Jon Suul, styremedlem: Karl H. Brox.

Det har i 1972 vært avholdt 5 medlemsmøter med kåserier o.a., 2 styremøter og en ekskursjon. Alle møtene har vært holdt i foredragssalen ved DKNVS, Museet. Ekskursjonen gikk til Tarva 20.-23. oktober med Frengen som leder. 30 medlemmer deltok på en begivenhetsrik tur hvor det bl.a. ble sett både islom, gulneblom og gråstrupedykker.

Ved utgangen av året hadde foreningen 103 betalende medlemmer.

B. O. Johnsen.

VERRAN FELTBIOLOGISKE FORENING

NZF

Årsrapport 1972.

Styret — valgt 28/1 1972:

Formann: Tor M. Larsen, 7723 Follafooss, telf. 23 Follafooss.

Nestformann: Sigmund Haldås.

Sekretær/kasserer: Vigdis Landsem. Dag Landsem har fungert fra 28/8 72.

Styremedlemmer: Jens Rømuld, Ole Kr. Antonsen.

Betalende medlemmer pr. 5. januar 1973: 40.

Antall medlemsmøter 1972: 12.

Antall styremøter 1972: 5.

Antall ekskursjoner 1972: 10.

Naturvernsaker. Praktiske tiltak:

50 geitekillinger og slakteavfall er utlagt på 3 faste foringsplasser. En har sett ørn, rev og røyskatt der, samt spor av jerv på den ene foringsplassen.

10 nye kvinandholker er laget og utsatt. Foreningen har nå satt ut 26 holker, skoler og private: 31.

Fredningsforslag for Simadalen som naturreservat er sendt til respektive myndigheter. Forslaget er utarbeidet av amanuensis A. Moen.

Etter initiativ fra foreningen er Sundbygdhalvøys i Malm fredet med alt vilt i 10 år fra 1. april 1972.

Etter henstilling fra foreningen har kommunestyret vedtatt å sløyfe skuddpremie på rev.

Foreningen har deltatt i innsamling av størunger til Veterinærinstituttet for toksikologiske undersøkelser.

Foreningen har foretatt innkjøp fra fabrikk av telt, ryggsekker og annet turutstyr for videresalg til medlemmene.

VFF

Når det gjelder GULV og VEGG ...

**KVAM &
GISVOLD AS**

Kjøpmannsgt. 34 – Tlf. 30 010

Kontor: Fosenkaia, Trondheim.
Telefon 29 544

Med

- hydrofoilbåt
- lokalruteskip
- ferjer
- busser

utføres hurtig og bekvem
transport til Fosenhalvøya,
Agdenes, Hemne, Snillfjord,
Hitra og Frøya.

Passasjer- og godsru-
ter
Bestillingsturer

**BØKER OM
NATUR – NATUR-
VERN**

Det største utvalget
finner De på
"Brunhjørnet".

F. BRUNS BOKHANDEL

Tlf. 20 625

HAGAN & HAGAN A/S

Kartevarer og leketøy en gros
Kjøpmannsgaten 35
Tlf. 21 045

NNV

SØR-TRØNDELAG NATURVERN

Utdrag av: Årsmelding 1972

Styret har bestått av:

Formann: Vit.kons. Eldar Gaare, Trondheim, viseformann: Univ.bibliotekar Fredrik Skagen, Trondheim, sekretær: Amanuensis John W. Jensen, Trondheim. Styremedlemmer: Arkitekt Endre B. Hjertholm, adjunkt Ivar Moen, konservator Tor Strømgren, disponent Svein-Erik Haug, alle Trondheim, urmaker Einar H. Johnsen, Oppdal, drifts.ass. Dag Pettersen, Melandsjø og lektor Helge Toftaker, Orkanger.

Medlemstall pr. 31/12 1972: 2786 (tilvekst 1972: 209).

Av saker foreningen har befattet seg med i 1972 nevnes:

A/S Ila Jern, A/S Ila og Lilleby smelteverker, Aksjon Trondheimsfjorden, Forraautvalget, Granautbyggingen m.m. Et kunstlotteri som lot seg arrangere p.g.a. velvilje fra Trøndelag Bildende Kunstnere, brakte foreningen en nettoinntekt på 14.000 kr.

Vervekampanje 1973

Norges Naturvernforbund har lagt opp til en landsomfattende vervekampanje gjennom kretsforeningene 24. mars—8. april. STNV har igang et aksjonsutvalg på 15 mann ved Ivar Moen som formann. En regner nøkternt med å verve 1000 nye medlemmer i 1973.

Regnskapet viser et overskudd på kr. 7.581,06.

DEBATT I TN

Vi håper at det kan bli tatt opp forskjellige emner innen natur- og miljøvernet til diskusjon i TN — særlig saker som er aktuelle i Midt-Norge. (Nordmøre — Salten). Derved aktiveres leserne og forskjellige synspunkter fremkommer. Ordet er fritt! Nb! Innleggene bør ikke være for lange.

★

red.

FOTOS TIL TN

TN behøver et fotoarkiv med bilder fra trøndersk natur, plante- og dyreliv og illustrerende bilder fra utbyggingsområder etc. Vi har allerede mottatt en stor bunke bilder fra Jon Østeng Hov, Ålen og en del fra Øivind Spjøtvold, p.t. Børgefjells skolen, Hattfjelldal — takk for dette — dessuten har vi en del fotos selv, men vi ser gjerne at de som har noe å bidra med, sender inn noen bilder slik at bredden blir større — særlig trenger vi oversiktsbilder. Når det gjelder fugler vil vi av prinsipp prøve å unngå reirbilder dersom disse ikke trengs for å illustrere en bestemt artikkel.

TN er ikke i stand til å honorere fotografene, men vi håper at forskjellige personer likevel stimuleres til å sende inn bilder til bladet og er dermed med på å bedre kvaliteten.

red.

★

Kontaktmenn for Trøndersk Natur

Holtålen kommune, Jon Østeng
Hov, Boks 58, 7480 Ålen.

Malvik kommune, ST: Geir Ham-
mer, HFU, 7550 Hommelvik.

Selbu kommune, ST: Jostein Sand-
vik, 7580 Selbu.

Steinkjer kommune, NT: Arnold
Hamstad, Statens Skogskole, 7700
Steinkjer (midlertidig).

Stjørdal kommune, NT: Kristoffer
Gåsvik, 7500 Stjørdal.

Verdal kommune, NT: Gjertrud
Evjen Hansen, Sjøvoll, Rute 14, 765C
Verdal.

Verran kommune, NT: Tor Magne
Larsen, 7723 Follafoss.

Ørlandet kommune, ST: Rolf Skog-
stad, Boks 38, 7130 Brekstad.

TN trenger kontaktmenn i de
resterende kommunene i Trøndelag,
dersom det er noen som kunne tenke
seg denne oppgave, er vi takknemlige
for et brev — gjerne også fra Nordmøre
og Nordland. *red.*

NYE BØKER

FJELLBJØRKE- SKOGEN

Forsikringsselskapet Vesta Hygea
har nettopp sendt ut et nytt frem-
ragende hefte fra norsk natur, om
"Fjellbjørkeskogen" denne gang.
Hftet er utarbeidet av professor Olav
Gjærevoll, og er illustrert med ypper-
lige farvefotos ved forfatteren.

Fjærevoll skriver at det for oss
nordmenn nærmest er en selvfølge at
det skal være et beite av fjellbjørke-
skog ovenfor barskogen. — Et belte
med fjellbjørkeskog er imidlertid et
unntak fra den regel som man ellers
møter på den nordlige halvkule. Det
vanlig er nemlig at det er bartrær
(gran, furu, lerce) som danner skog-
grensen. Fjellbjørkeskogen finner man
foruten i Skandinavia, på Grønland,
Island, i Skottland, Nord-Finland og
Nord-Ural. Den er med andre ord
bundet til et oseanisk klima. I de mest

FORENINGENE I TRØNDELAG

Adresser:

Sør-Trøndelag Naturvern, c/o
DKNVS, Museet, Erling Skakkes gt.
7000 Trondheim,

Nord-Trøndelag Naturvern, c/o Odd
Schei, Bamberg, 7600 Levanger.

Norsk Ornitologisk Forening Avd.
Trondheim & Omland, Boks 139,
7001 Trondheim.

Norsk Botanisk Forening, Trønde-
lagsavdelingen, c/o DKNVS, Museet,
Erling Skakkes gt., 7000 Trondheim.

Verran Feltbiologiske Forening, c/o
Tor M. Larsen, 7723 Follafoss.

Steinkjer Feltbiologiske Forening,
c/o Bjørn Kinderås, Trøavn. 21, 7700
Steinkjer.

Levanger Feltbiologiske Forening,
c/o Odd Schei, Bamberg, 7600 Lev-
anger.

Hommelvik Feltbiologiske Ung-
domsforening, c/o Geir Hammer, 7550
Hommelvik.

Trondheim Feltbiologiske Ung-
domsforening, Boks 2094, 7001
Trondheim.

SNM, Stud.post 157, NTH, 7034
Trondheim.

kontinentale strøk av Norge er bjørkefeltet dårlig utviklet, ja, i de mest nedbørfattige områdene i øvre Gudbrandsdalen mangler det helt. Der er det furua som danner skog-grensen.

Gjærevoll betror ellers leserne, at bjørka er litt av et problem for botanikerne. Lavlandsarten hengebjørk er det som regel lett å kjenne, men det som ellers forekommer av gjørk i lavlandet og i fjellskogene er det verre med. En pleier å sammenfatte dette under navnet vanlig bjørk. Det er imidlertid ikke vanskelig å se at det her kan dreie seg om flere arter eller raser, skriver han.

Heftet omtaler ellers også en del av de dyre- og fuglearter som finnes i fjellbjørkeskogen, og en del av de planter som er bundet til dette spesielle miljøet er nærmere omtalt. Gjærevoll har også ofret en side på utvekster hos bjørk, et fenomen man ofte støter på under sine vandringer.

Alt i alt er denne trykksaken på 16 sider meget delikat, og jeg håper at dette ikke blir det siste gløtt som vi på denne måten får i norsk natur.

K. H. B.

★

Hvem gjør hva i naturvernet?

Det er ikke så veldig mange årene siden det bare var en håndfull "ildsjeler" som syslet med naturvern-tanker, og stort sett dreide disse tankene seg om å bevare gamle trær og storslåtte fossefall. Men utviklingen har gått fort, i dag er snart hele verden opptatt med de utallige, mangeartede og tildels meget problematiske spørsmål som reiser seg omkring bevaringen av vårt miljø. Mennesket er blitt så tallrikt, og øver ved sitt levevis

et så stort press på naturen, at hele det miljø som er grunnlaget for vår eksistens, er i fare for å bli ødelagt.

Naturvern er blitt en samfunns-politisk spørsmål av dimensjoner, og foruten statlig, fylkeskommunalt og kommunalt engasjement, er det bare i vårt land en lang rekke foreninger og institusjoner som befatter seg med naturvern, på en eller annen måte. Også en rekke bedrifter har etter hvert tatt opp disse spørsmålene, og innenfor flere bransjer og enkelte bedrifter, finnes det i dag natur- og miljøvernutvalg.

Utvilsomt har det etter hvert blitt vanskelig å følge med i hvem som stiller hva innenfor naturvernarbeidet, og behovet for en oversikt har alt vært tilstede i lengre tid.

Norges Naturvernforbunds miljøvernutvalg begynte høsten 1969 å arbeide med planene om en katalog over hvem som arbeider med spørsmål innen natur- og miljøvern. Et av utvalgets medlemmer, Alf-Inge Jansen, tok på seg oppgaven å utarbeide opplegget til en slik oversikt, og etter at forbundet gikk inn for planene i november samme år, ble arbeidet satt i gang for fullt. Resultatet foreligger nå i form av en omfattende bok på 252 sider. Her finnes systematiske data om 300 organisasjoner (omfatter også offentlige organer og etater) som i hvert fall selv mener at de arbeider med natur- og miljøvern, opplysninger om hva de gjør, antall medlemmer, hva organisasjonen har lagt mest vekt på og hva den konkret har utført.

"Hvem gjør hva i naturvernet" er kort sagt en nødvendighet for alle som arbeider aktivt innenfor natur- og miljøvern, og vil utvilsomt også kunne gi folk som bare er tilfeldig eller mer sporadisk interessert, mange nyttige opplysninger. Det var på tide at denne boken kom.

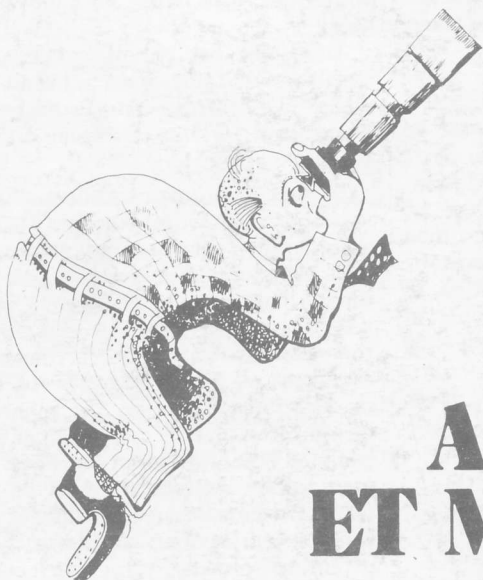
K. H. B.

TIL:

*Tor Bollingmo,
Brusestr. 47,
7000 Trondheim*

AVSENDER:

TRØNDESK NATUR
Boks 2156
7001 Trondheim

**DET
ER
ALLTID
ET MOTIV**

Kings FOTO
O. E. HOLMGREN A/S

DRONNINGENS GT. 9 · POSTBOKS 40 · 7001 TRONDHEIM · TLF. 28480 · 29440